

Mensen en dingen

Koppen

- Cultuuronderwijs sterft “een stille dood”.
- Verdiende zege voor gretig PSV.
- Hongkong omarmt daktuin uit angst voor Chinees gif.
- Zelfs online zijn de Dwaze Dagen een gekkenhuis.

Vier koppen uit de papieren Volkskrant van 5 oktober. Ze hebben gemeen dat de koppenmaker menselijke eigenschappen aan dingen toekent.

Onderwijs sterft niet, een betaald voetbalorganisatie is niet gretig, een stad kent geen angst en dagen zijn niet dwaas, maar mensen wel.

Reïficaties

Als je eenmaal dat brilletje hebt opgezet, zie je dergelijke *reïficaties* overal om je heen. De aandelenbeurs is optimistisch, de financiële markten wachten met spanning op het rentebesluit van de ECB, kantoorgebouwen zijn lelijk, de gemeente Heerlen heeft het zwaar, en de overheid geeft zich over aan autootje pesten.

Het is correct maar omslachtig om te zeggen dat door diverse overheidsmaatregelen de eigenaren van auto's meer voor hun bezit moeten betalen, of dat handelaren in effecten, obligaties, grondstoffen en daarvan afgeleide producten hun aan- en verkopen laten beïnvloeden door hun verwachting over de toekomstige hoogte van de rente. Met reïficaties kun je je kort en krachtig uitdrukken, en beeldend bovendien. We maken de

dingen menselijker en kunnen ons er daardoor makkelijker in positieve of negatieve zin mee verbinden: een kantoorgebouw dat we lelijk *vinden* is minder lelijk dan een kantoorgebouw dat van zichzelf lelijk *is* . Een *intelligent* huis is intelligenter dan een intelligent *gebouwd* huis.

Zusjes

Procesmanagement is een talig en verbeeldend vak. Reïficaties komen we er dan ook vaak tegen. Kijk bijvoorbeeld eens op hierzijnwij.nu. Daar kun je de aanleg van de Noord-Zuidlijn volgen. De boormachines hebben namen: de “boor zus” van boor Victoria heet Molly, en je kunt haar volgen op “haar laatste ondergrondse tocht”. Zulke zusjes zijn veel aardiger dan immense, technische en gecompliceerde machines die grachtenpanden doen verzakken. Of neem de activerende brochure *Veerkracht!* van de VNG, over “vitale wijken”. “Vitaal” associeer je doorgaans met ouderen die voor hun leeftijd best nog veerkrachtig en levenslustig zijn. Zoiets zal de VNG dan ook wel voor die wijken bedoelen – en wie kan daar nou op tegen zijn?

Stuurvariable

Procesmanagement heeft zelfs een reïficatie als stuurvariabele: de tijdgeest, waarop je moet aansluiten om de wind in de zeilen te krijgen. De tijdgeest is een gegeven, en zo sterk dat je je daar beter niet tegen kunt verzetten, want dan roei je tegen de stroom in. Dat is althans de impliciete boodschap.

Die wijst tegelijk op de schaduwkant van reïficaties. We stellen er dingen en metaforen mee voor als entiteiten die een zelfstandig bestaan voeren, die intelligentie hebben, beredeneerd handelen en daardoor op ons inwerken zonder dat wij ons ertegen kunnen verzetten. De financiële markten verlangen begrotingsdiscipline van ons, vitale wijken vragen om veerkrachtige burgers en slimme wegen om intelligente automobilisten.

Macht

Er zijn goede redenen om reïficerende metaforen te gebruiken: het praat makkelijk en mensen verbinden zich snel met zulke beeldtaal. Het is een voor de hand liggende machtshandeling die om behoedzaamheid en overdenking vraagt. Want wie zulke metaforen inzet maakt, hoe impliciet ook, mensen tot dingen door van dingen mensen te maken.